

PLONICKY TAMÁS

Hajza heroingőzben – a *Trainspotting 2* kritikája

A Danny Boyle rendezésében 1996-ban megjelent *Trainspotting* című Welsh-filmadaptáció nem mindennapi karaktereit parádésan hozó színészgárdájának (Ewan McGregor, Robert Carlyle, Ewen Bremner stb.), a különleges képi világának, a már-már kultikussá vált jeleneteinek (gondoljunk csak a főszereplő, Mark Renton „érzéki” mellúszására a toalettben), továbbá a vázoltakhoz egészen ízlésesen illesztett zenéinek (Lou Reed, Underworld, Iggy Pop etc.) köszönhetően a skót fiatalok heroingőzzel átitatott tabudöntögető története teljes joggal emelkedett a filmtörténet klasszikusai közé. Mindemellett a sztori erősségét jól példázza az is, hogy az alkotás a maga radikalizmusával egy olyan világot reprezentál, amelyben noha a társadalom szempontjából releváns szociológiai kérdésekre történő folyamatos reflexiókat tár a nézők elé (ilyenek például a kemény drogok használata, az AIDS, a fiatal nemzedék kilátástalan életmódja, továbbá a társadalomból való kihátrálás stb.), szándékosan mentesíti magát mindenfajta ezzel kapcsolatos filléres életigazságtól és patetikus állásfoglalástól.

Nem elhanyagolható az sem, hogy a film az adott szubkultúrát egyértelműen meghatározó releváns kérdések megválaszolásának a lehetőségét is úgy bízta a nézőre, hogy – amint kellő magabiztossággal felvázolta azt – a választási lehetőségek felvonultatása helyett tragikomikus élethelyzetek tömkelegét prezentálja; olyan szituációkat teremtve ezzel, amelyek a néhol gyomorforgatóan bizarr (gondoljunk csak Spud takarós jelenetére a reggelinél), néhol pedig meglehetősen szurreális (az agresszív Begbie pusztán a verekedés okozta öröm kedvéért annak a nőnek a védelmére kel, akire ő ejtette rá a poharat az emeletes szórakozóhely felső szintjéről) elemeket is integrál.

A valószínűleg egyrészesre tervezett történet végkifejlete egy halálesettel (az AIDS-es Tommy toxoplazmózisban életét veszti) és a főszereplő Mark Renton (Ewan McGregor) barátainak átverésével zárul, Mark a közösen eladott heroinból keresett tizenhatezer dollárral a zsebében egész egyszerűen meglép társaitól. Az ebből a szituációból adódó konfliktusok lehetősége és a Begbie (Robert Carlyle) személyéből áradó – az első részben az alakítás szempontjából félelmetesen jól működő – agresszív karakter évtizedekkel későbbi csillapíthatatlan bosszúszomjára változtatása az alkotókat huszonegy évvel később a történet újragondolására és folytatására inspirálta.

Az ennyi év távlatából elkészített filmtörténeti klasszikus második részének létrehozása azonban véleményem szerint akkor is rendkívül merész vállalkozásnak tűnhet, ha – mint például a 2017 őszén megjelent *Blade Runner 2049* esetében – immáron pozitív példákat is fel tudunk sorakoztatni. Leszögezhető azonban, hogy a *Trainspotting 2* a maga hibáival együtt is egy korrekt vállalkozás, noha semmi esetre sem jut el az első rész magaslataiba, még akkor sem, ha már a megalkotásának tervétől számítva is ígéretes referenciákkal rendelkezett.

A kultikus drogsztori folytatásának rendezője – a *Gettómilliomos* című filmért Oscar-díjat kapott – Danny Boyle maradt és az első rész forgatókönyvírója, John Hodge az eredeti történet/regény megalkotója, a skót Irvine Welsh személyében kapott egy kompetens szerzői társat is. A folytatás készítői természetesen ragaszkodtak a régi szereposztáshoz, tehát az edinburgh-i „srácok” is ugyanazok maradtak, akik az első részben. A második epizód alapjául a már fentebb említett Begbie-harag és az évek óta „tisztá” Mark Renton pénzosztása/feltűnése szolgál, aki hazatérve Hollandiából (honnan máshonnan, ha már egy drogos történetről beszélünk? ennyit a kreativitásról!) a régen ellopott tartozással a zsebében az eltulajdonított pénz visszafizetésével szeretné kiengesztelni barátait az elmúlt időszak megrázkódtatásaiért. Begbie-t azonban – vélhetően a közös civódásaiknak köszönhetően – hősünk kihagyja a szívélyes osztogatásból, aki szokása szerint így húsz év után is másodpercek alatt bepipul, majd észérveket nem ismerve Mark Renton megjelenésétől azonnali idegösszeomlást kapva annak végleges megsemmisítését tűzi ki céljául.

A folytatás ízléses vágásokkal – és nem kis nosztalgiával – utal vissza az első rész kulcsjeleneteire, és a képi világ mellett az olykor feldolgozásokkal kiegészített filmzenék (*The Bohemians: Radio Gaga*; *Tim Barton: Personal Jesus* stb.) is teljesen jól idézik az előző történet sajtáságos hangulatát. A sztori során bepillantunk olyan karakterek életébe is, mint Beteg Srác (*Jonny Lee Miller*) vagy Spud, akinek a szerepében Ewen Bremmer újra csak sziporkázik; ugyanúgy, mint az előző részben Bremmer tökéletesen hozza a lepukkant ámde szerethető, szerencsétlen, vicces heroinistát, és egyértelműen a hátán visz minden egyes jelenetet, amelyben csak feltűnik: a folytatás talán még többet is elbírt volna belőle. Hozzá kell tennünk azonban, hogy a második rész sem mentes az olykor egészen kiválóra sikeredett jelenetektől (ilyen például Begbie és Renton találkozása a mellékhelyiségben, vagy Spud sportban való „boldogságkeresése” stb.), amelyek – a felsoroltakkal kiegészítve – az új *Trainspotting* egyértelmű erősségeiként foghatók fel.

Ez a film is azonban bővelkedik negatívumokban, melyek közé elsősorban a teljesen felesleges mellékszálak sorolhatók. A Hollandiából hazatérő Mark Rentonra például a rendező épített egy indokolatlan szerelmi szálát, amire valószínűleg csak azért volt szükség, mert minden történetben lennie kell egy szépfiúnak, aki az igazit keresi; de a szükségtelen szálak halmazába sorolható a Begbie és a fia közötti agyrémszerűen ambivalens kapcsolat is. Agresszív főhősünk ugyanis csak azért utálja (!) zsengekorú csemetéjét, mert az apja enyhén szólva is kifogásolható életmódja helyett az az egyetemet (és ezzel az ÉLETET!) választja; a történet végén azonban – láss csodát! – Begbie néhány elhangoztatott bagatell közhely közepette kezdet ad a fiának, megbocsátva ezzel neki a továbbtanulás szemtelenségéért (!). Nem mehetünk el azonban amellett, hogy a *Trainspotting 2* egyáltalán nem mentes a hollywood-i kliséktől sem. Például két embernek kétszer is sikerül megmenteni az életét az utolsó másodpercekben úgy, hogy egy olyan film folytatásáról beszélünk, amelynek az első része tulajdonképpen maga volt a szenttelen radikalizmus. (Ha már nosztalgia: az első részben *bezzeg aztán* meghalt a végén, akinek meg kellett!)

Ebben a filmben újra csak – természetesen itt már teljesen indokolatlanul – feltűnik a regény írója, maga Irvine Welsh is, akinek az első epizódban még volt konkrét szerepe (ő játszotta Mikey Forrestert, a drogfíler), most azonban csak annak köszönhetjük a feltűnését, hogy láthassuk: igen, ő is öregedett az évek során.

A film leggyengébb és leginkább kikezhető pontja azonban az előző részben egyértelműen kiválóan működő Begbie-karakter: az egész folytatás cselekménye ugyanis az ő csillapíthatatlan agressziójára és olthatatlan haragjára épül. A konfliktus belőle bontakozik ki, mindenhez így, vagy úgy, de köze van; a figura akadályt nem ismerve szeretné eltenni láb alól Mark Rentont, aki társaival együtt tulajdonképpen végig az örült fazon bosszúja elől menekül. Teszi ezt úgy, hogy az egész konfliktus már a legelejétől fogva is inkább emlékeztet egy parodisztikus macska-egér harcra, mint egy igazi kultuszfilm folytatásának valós történésére. Begbie figurája ugyanis – akárhogy is nézzük – időközben nagyon sokat veszített az értékéből: az eredeti színészekhez való ragaszkodás ebben a történetben teljesen indokolt volt, viszont így az évek alatt kissé megpocakosodott, bajuszos, szürke felsőjében feszítő, rövidre nyírt Robert Carlyre olyannyira ijesztően hat a filmvásznon, mint bárki a Micimackóból: és ezzel tökéletesen hiteltelenné teszi az alapkonfliktust (főként akkor, amikor a cselekmény végén már az egész komplett heroinista társaság Renton oldalán harcolva Begbie-től menekül). Ugyanakkor mi, rajongók a visszautaló vágásoknak, az ízléses képi világnak, a zenéknek, és az újra megjelenő karaktereknek köszönhetően még a legnagyobb baklövéseket is meg tudjuk bocsátani...

Az első epizód iránt érzett nosztalgia tehát mindent felülír, ami előtt a második rész is kellőképpen tiszteleg, és noha alapjáraton nem egy kifejezetten elrontott folytatásról beszélünk – valószínűleg még jobban is elszúrhatták volna! –, nálam a *Trainspotting 2* csak egy erős közepes: hat és fél pont a tízből.

Adaptation based on The Red Model by René Magritte, digitális grafika, 2010

